

NIEUWS

21e jaargang
juni 2008

IJsselmeergebied en Lauwersmeer zijn buiten de broedtijd van grote betekenis voor verschillende soorten **sterns**. Het is vrijwel ondoenlijk om overdag een goed beeld te krijgen van de totale aantallen. Dat gaat veel beter in de avond, wanneer ze zich op slaapplaatsen verzamelen.

In de vorige SOVON-Nieuws is de handel en wandel van veel kolonievogels in 2007 uit de doeken gedaan. De overige koloniebroeders, zwaluwen, meeuwen en sterns, moesten veelal een veer laten.

Trektellers hopen in het voorjaar altijd op straffe oostenwinden. Dan komen de trekbanen van sommige soorten immers meer westelijk te liggen. **Trektellingen in voorjaar 2008** kenden daardoor een fraai slot.

Terug van weg geweest: het interview
Eindelijk iemand die het stokje van Guus overneemt. In **IN DE KLEI** doet Rob Buiten verslag van zijn ontmoeting in het veld met Jan de Jong.

En verder in dit nummer:

Wulp wereldwijd kwetsbaar

Bunzingen gezocht

VOFF en **Stichting Natuurinformatie** werken samen

Bijeenkomst broedvogelkarterders
internationale Waddenzee

En extra in dit nummer:
Het Vogelfestival 2008

SOVON-Nieuws

Nieuwsbrief van SOVON Vogelonderzoek Nederland.

SOVON-Nieuws publiceert over SOVON-vogeltellingen, over de vereniging, en over andere zaken betreffende vogels in Nederland.

Redactie

John van Betteray, Fred Hustings
Kees Koffijberg, Chris van Turnhout &
Peter Eekelder (illustraties).

Overname van artikelen of illustraties
alleen in overleg.

SOVON-Nieuws wordt gedrukt op
chloorvrij papier. ISSN 1383-0635.

Lidmaatschap

Contributie: minimaal € 12,-.

SOVON-leden ontvangen vier maal
per jaar SOVON-Nieuws en korting
op SOVON-uitgaven.

Ledenadministratie Jeroen van Zuylen,
zie bureau-adres SOVON.

Bestuur

Voorzitter: Hans van Dord
Secretaris: Guus Durville, per adres SOVON.
Penningmeester: Louis Dolmans
Overige bestuursleden:
Rob Goldbach, Adrie Hottinga.
E-mail: bestuur@sovon.nl

Bureau

Adres SOVON, Rijksweg 178,
6573 DG Beek-Ubbergen.
Tel: 024-6848111, Fax: 024-6848122,
E-mail: info@sovon.nl
Homepage: www.sovon.nl
Giro: 2905988, Rabo: 10.51.17.056.

Ledenraad

Zie www.sovon.nl/vereniging voor uw
ledenraadsleden
E-mail: ledenraad@sovon.nl

Directeur Frank Saris

Communicatie Carolyn Vermanen
Monitoring en Inventarisaties Rob Vogel
Onderzoek en Advies Ruud Foppen

Doelstelling

SOVON Vogelonderzoek Nederland stelt
zich ten doel het coördineren, stimuleren
en publiceren van ornithologisch veld-
onderzoek ten behoeve van natuur-
bescherming, beleid en wetenschap.
De vereniging tracht dit doel te bereiken
door het organiseren van grootschalige
projecten waarin wordt samengewerkt
tussen vrijwilligers, stafmedewerkers en
andere instellingen.

Lay-out: van Groot tot Klein
Druk: van Mameren Repro b.v.

Foto's omslag:

Roodpootvalken in het Fochteloërveen,
17 mei 2008 (Jan Uilhoorn)
Jan de Jong (Rob Buiters)

Tellingen van over- zomerende ganzen door SOVON en WBE's?

Begin dit jaar werd SOVON door de provincie Zuid-Holland uitgenodigd een telling van overzomerende ganzen ('zomerganzen') te organiseren in samenwerking met de wildbeheerseenheden (WBE's) ter plaatse. Als belangrijkste reden gold het ontbreken van een goed en gedragen overzicht van de aantallen en de verspreiding van ganzen over de provincie in de zomermaanden. Vanuit beleids oogpunt is zo'n overzicht van groot belang. SOVON vindt dat voor het uitvoeren van natuurbeleid het belangrijk is om met de juiste data als achtergrond te werken. Daarnaast vormde dit verzoek een goede basis om de verschillen die soms bestaan tussen tellingen van SOVON-waarnemers enerzijds en resultaten van tellingen van WBE's anderzijds, nader te analyseren. Niemand is er bij gebaat dat er verschillende opvattingen over aantallen bestaan want zo'n discussie eindigt steevast in een welles-nietes situatie.

We zijn daarnaast echter ook van mening dat het organiseren van een eventuele telling samen met WBE's alleen kans van slagen heeft als er voldoende draagvlak is bij de deelnemende vogelwerkgroepen en tellers, en uiteraard ook onder de WBE's. Op 18 maart jl werd daarom eerst een avond voor de tellers in Zuid-Holland georganiseerd om hierover van gedachten te wisselen. Na een korte uitleg van de problematiek volgde een levendige discussie waarin aanwezigen hun standpunten duidelijk maakten. Uitkomst van de avond was dat de tijd nog niet rijp is om samen met WBE's een telling te organiseren. Veel tellers willen op geen enkele manier worden geassocieerd met jacht. We hebben de provincie Zuid-Holland daarom laten weten dat we geen telling willen organiseren waarin SOVON-vrijwilligers en WBE-ers samenwerken. Dan is het handiger om het door professionele tellers uit te laten voeren, zo luidde ons bericht. Daarnaast hebben we de provincie voorgesteld om zorg te dragen voor een goede informatievoorziening aan alle betrokkenen en tellers in de regio. Dit kan de vogelwerkgroepen in staat stellen om steeds hun positie te bepalen ten aanzien van tellingen van 'zomerganzen' en het hieruit voortvloeiende beleid.

Naar aanleiding van bovenstaande hebben we besloten zelf een handleiding 'Zomerganzen tellen' op te stellen zodat iedereen, ook WBE's, op een gestandaardiseerde manier 'zomerganzen' kan tellen. Als het een beetje meezit is deze handleiding als u dit leest inmiddels digitaal beschikbaar via onze website.

Tot slot, we sluiten niet uit dat er op wat langere termijn een pilot in een beperkt gebied wordt uitgevoerd waarin we wel samen met SOVON-tellers en WBE-tellers een telling uitvoeren. Immers, een deel van de tellers staat niet afwijzend tegenover gezamenlijk tellen. Dan kunnen we het echt eens hebben over de aantallen 'zomerganzen', want dat is wat we het liefste doen: communiceren over de feiten!

Carolyn Vermanen

Agenda

Juni

(20/21) **Simultaantelling Kwartelkoningen**

Juli

(12) **watervogeltelling monitoringgebieden**

Augustus

(16) **watervogeltelling monitoringgebieden**
(23/24) **Vogelfestival**

September

(13) **integrale telling Waddenzee, watervogeltelling monitoringgebieden, ganzen- & zwanentelling**

Oktober

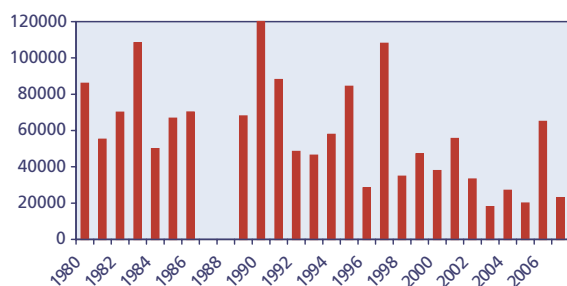
(18) **watervogeltelling monitoringgebieden, ganzen- & zwanentelling**

Slaapplaatstellingen van sterns in IJsselmeergebied en Lauwersmeer, nazomer 2007

Het IJsselmeergebied is buiten de broedtijd van grote betekenis voor verschillende soorten sterns. Het bekendste voorbeeld is de Zwarte Stern, waarvan een belangrijk deel van de Euraziatische populatie het gebied aandoet tijdens de najaarstrek. Maar ook van Visdieven en Reuzensterns zijn substantiële aantallen aanwezig. Het is vrijwel ondoenlijk om overdag een goed beeld te krijgen van de totale aantallen, terwijl deze aantallen zeer gewenst zijn in het kader van Natura-2000. Sterns foerageren vaak ver uit de kust en zijn erg mobiel. Maar in de avond verzamelen ze zich op slaapplaatsen, wat de gelegenheid biedt om een veel betere indruk te krijgen van de aantallen. Om reeds lopende tellingen te versterken (Zwarte Stern) en om betere gegevens te krijgen (Visdief, Reuzenstern) sloegen Bureau Waardenburg en SOVON in 2007 de handen ineen om, met ondersteuning van LNV, Rijkswaterstaat en Vogelbescherming, de tellingen van sterns in het IJsselmeergebied en Lauwersmeer te coördineren.

Slaapplaats van Reuzensterns.
Foto: Trinus Haitjema

Figuur 1. Maximale getelde aantallen Zwarte Sterns op slaapplaatsen in het IJsselmeergebied in de periode 1980-2007.

Wat was er bekend?

Slaapplaatsen van Zwarte Sterns in het IJsselmeer worden al vanaf 1980 geteld door vrijwilligers, met vanaf eind jaren tachtig een wekelijkse telfrequentie. Hieruit kwam een structurele afname naar voren. Visdieven werden op de slaapplaatsen van Zwarte Sterns af en toe meegeteld. Begin jaren tachtig werd langs de Friese IJsselmeerkust voor het eerst een slaapplaats van Reuzensterns opgemerkt. Samen met de IJsseldelta en het Lauwersmeer is dit al jarenlang de hotspot voor Reuzensterns in Nederland. Aanvankelijk was vooral de Steile Bank in gebruik, tegenwoordig met name de Workumerwaard. Opmerkelijk genoeg zijn er van de Reuzenstern nauwelijks recente slaapplaatstellingen beschikbaar.

Tellingen in 2007

In 2007 is gepoogd alle slaapplaatsen in het IJsselmeergebied van de drie sterns simultaan te tellen. Ten behoeve van het landelijke overzicht van de Reuzenstern werd ook het Lauwersmeergebied geteld. Niet alleen de 'bekende' omvangrijke slaapplaatsen zoals Balgzand en De Kreupel zijn bezocht, maar ook alle andere potentiële locaties. De tellingen vielen op 13 juli, 24 augustus, 31 augustus en 7 september. De belangrijkste slaapplaatsen van Zwarte Stern werden vanwege forse seizoensfluctuaties echter wekelijks geteld.

Zwarte Stern

Jarenlang vormde Balgzand veruit de belangrijkste slaapplaats van de Zwarte Stern en waren de tellingen hier voldoende om een redelijk totaaloverzicht te krijgen. Sinds 2000 slapen de sterns echter ook op andere locaties en vanaf 2003 is De Kreupel een even belangrijke slaapplaats. Andere locaties functioneren als voorverzamelplaats of zijn inmiddels niet meer van belang (Kinseldam, Enkhuizen). De maximaal aanwezige aantallen zijn de laatste jaren duidelijk afgenomen (figuur 1).

Zowel op De Kreupel als Balgzand sliepen in 2007 ongeveer 10.000 Zwarte Sterns. Bij het Zilverstrand (Almere) ging het om enkele honderden. Maximaal waren er in het gehele IJsselmeergebied 23.500 Zwarte Sterns aanwezig. De aantallen liepen eind juli snel op en bleven tot en met begin augustus min of meer constant rond 20.000. De aantallen waren in 2007 relatief laag, hetgeen in het beeld past van de afgelopen jaren.

Visdief

Net als bij de Zwarte Stern bleken veruit de grootste aantallen te slapen op De Kreupel en Balgzand. In totaal ging het hier vanaf begin augustus om 10.000-17.000 Visdieven. De aantallen op Balgzand namen in de laatste decade van augustus sterk af, op De Kreupel bleven ze hoog tot het eind van de tellingen,

Visdief. Foto: Hans Gebuis

half september. Op tien andere plekken bleken eveneens Visdieven te overnachten, maar nergens meer dan enkele tientallen.

Reuzenstern

Reuzensternen trekken in de nazomer sterk gepiekt door, met alleen in augustus en begin september aantallen van betekenis (figuur 2). De tellingen waren dan ook gepland rond deze piekperiode. De verspreiding beperkte zich tot het Lauwersmeer, de oostelijke kant van het IJsselmeer en de IJsselmonding. In het westelijk IJsselmeer, zoals op De Kreupel en Balgzand, ontbraken Reuzensternen. Het maximum van 77 werd op 24 augustus behaald. De Steile Bank bleek in 2007, in tegenstelling tot voorgaande jaren, het belangrijkste gebied (maximaal 41). Dit had te maken met de relatief hoge waterstanden in 2007. De slaappleatsen op de zandbanken van de Workumerwaard stonden hierdoor geregeld onder water, voor de hoger gelegen Steile Bank maakte het minder uit. De vogels in het Ketelmeer (maximaal 16) sliepen op een van de recent aangelegde kustmatige eilanden. In het Lauwersmeer werden maximaal 24 vogels geteld (Achter de Zwartten). SOVON verzamelt via het Bijzondere Project (BSP) losse waarnemingen van Reuzensternen, waarmee een tijdreeks is samengesteld (figuur 3). Deze trendfiguur laat zien dat de Reuzenstern toeneemt vanaf midden jaren negentig. Het is moeilijk in te schatten of deze toename reëel is, omdat de BSP-gegevens niet systematisch verzameld zijn. De slaappleatstellingen kunnen hier de komende jaren veel beter zicht op geven.

Tellingen van sterns de komende jaren

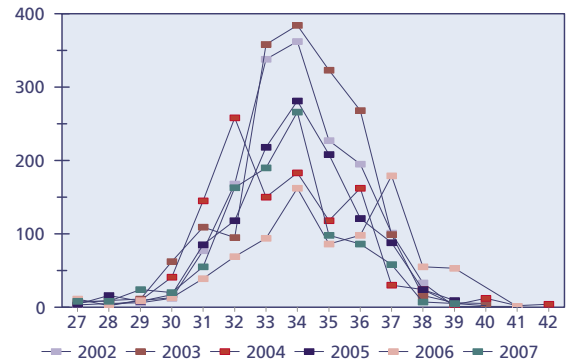
De totaalstellingen van 2007 brachten het opvallende inzicht dat De Kreupel en Balgzand voor de Visdief feitelijk de enige twee belangrijke slaappleatsen in de regio zijn. Vooraf bestond het idee dat verschillende locaties elders in het IJsselmeergebied (met name de Friese kusten) eveneens belangrijk konden zijn. Dit bleek dus niet het geval,

zodat deze soort in wezen net zo geconcentreerd voorkomt als de Zwarte Stern. De systematische tellingen van Reuzensternen leverden voor het eerst een goede indruk op van de werkelijk aanwezige aantallen. Het is duidelijk dat tellingen op slaappleatsen het beste instrument zijn voor de evaluatie van de aantallen in Natura 2000-gebieden. De forse aantalsschommelingen tussen teldata en gebieden onderstrepen de noodzaak om frequent te tellen. We proberen dan ook de tellingen de komende jaren voort te zetten, en streven voor Zwarte Stern en Reuzenstern een jaarlijks compleet verspreidingsbeeld na, en voor de Visdief alleen een overzicht van de belangrijkste gebieden. De komst van het Slaappleatsenproject, met de mogelijkheid om gegevens via de website in te voeren, is daarbij een mooi steuntje in de rug.

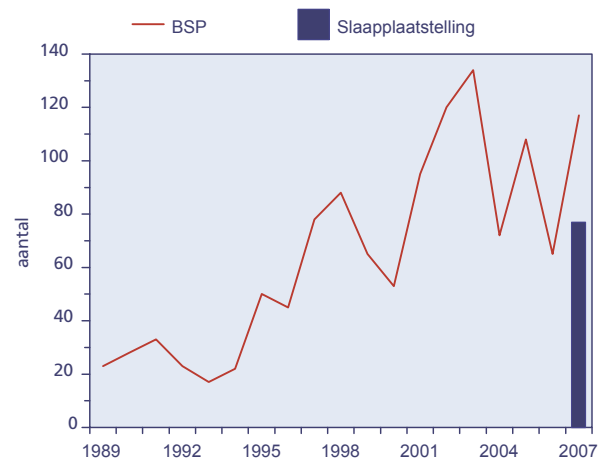
Alle tellingen zijn door vrijwilligers uitgevoerd, waarbij Staatsbosbeheer behulpzaam was met het inzetten van boten naar De Kreupel en in het Ketelmeer. Iedereen nogmaals bedankt!

Jan van der Winden & Olaf Klaassen

Slaappleats van Zwarte Sterns op de Kreupel, augustus 2007. Foto: Rob Buijter

Figuur 2. Doortrekverloop in het najaar van de Reuzenstern, op basis van BSP-waarnemingen uit de periode 2002-07 (week 34 = 20-26 augustus). De y-as geeft een relatieve index, geen absolute aantallen.

Figuur 3. Seizoensmaxima van Reuzenstern in de periode 1989-2007, in IJsselmeer, Markermeer, Randmeren en Lauwersmeer gezamenlijk. Weergegeven zijn de opgetelde nazomermaxima per gebied, van losse waarnemingen (BSP).

Jonge Zwartkopmeeuw, Dijkwater, september 2007. Foto: Arie Ouwerkerk

Zwaluwen en meeste meeuwen licht in mineur

In de vorige SOVON-Nieuws is de handel en wandel van veel kolonievogels in 2007 uit de doeken gedaan. Nu komen de overige koloniebroeders aan de beurt, zwaluwen, meeuwen en sterns. Ze moesten veelal een veer laten vallen.

Huiszwaluw lichte terugval

Na een aantal jaren met herstellende aantallen deden deze zomerse huisgenoten in 2007 een stapje terug. In kolonies die zowel in 2006 als 2007 geteld werden, ging het om 31.845 resp. 30.331 nesten, een terugval van 5%. Ruim een kwart van de landelijke populatie wordt jaarlijks geteld, een geweldige prestatie van de tellers. Omdat deze grote steekproef goed over het land verdeeld is, worden regionale verschillen in aantalsontwikkeling duidelijk. Vergeleken met 2006 namen Huiszwaluwen in Gelderland, Noord-Brabant, Limburg en Zeeland af met 11-13%, terwijl ze in Friesland en Groningen toenamen met 8-10% en in Flevoland zelfs met bijna 30%. Elders waren de verschillen gering.

Oeverzwaluwen, echte pioniers

Oeverzwaluwen profiteren van plotseling beschikbare broedlocaties. Het aandeel kolonies in natuurlijke steilwanden zoals afkalvende oevers van rivieren, meren en plassen is sinds 1990 met 20% afgenomen. Tegenwoordig broedt de soort vooral in door menselijke bedrijvigheid veroorzaakte wanden, zoals gronddepots langs snelwegen, industrieterreinen en zandzuigplassen. Zulke locaties zijn vaak maar één of enkele seizoenen beschikbaar, waarna de vogels weer nieuwe gebieden moeten opzoeken. Dit pioniergedrag van *Riparia* maakt het noodzakelijk om elk jaar een zo compleet mogelijk landelijk beeld te krijgen van verspreiding en aantallen. Dat het tellercorps dit nu al vele jaren voor elkaar brengt, is een prestatie op zich.

Wanneer Oeverzwaluwen zich op risicovolle locaties vestigen, is het van belang de grondgebruikers te verwittigen. Ze kunnen dan de betreffende locatie proberen te ontzien. Houd er rekening mee dat Oeverzwaluwen zich tot in augustus kunnen vestigen en dat de jongen dan pas in september het luchtruim kiezen.

In 2007 heeft de Oeverzwaluw enig terrein verloren. In kolonies waarover we uit 2006 (20.046 nesten) en 2007 (17.960 nesten) gegevens ontvingen, trad een achteruitgang op van 10%. Dit zou erop neerkomen dat de landelijke populatie vorig jaar 22.500 nesten telde (tegen 24.700 in 2006). Het slechtst verging het de soort in Zeeland (-51%), Groningen (-39%), Utrecht (-30%) en Drenthe (-27%). Aanzienlijk beter was het in Zuid-Holland (+37%), Limburg (+14%), Noord-Brabant (+13%) en Overijssel (+15%).

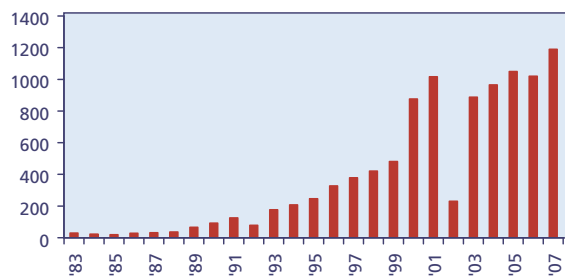
Zwartkopmeeuw, goed nieuws

Met zijn mauwende roep en helderwit doorschijnende handpennen is deze Mediterrane schoonheid een fraaie aanvulling op de Nederlandse avifauna. Midden jaren zeventig kreeg hij bij ons vaste grond onder de zwemvliezen. Tien jaar later was de stand opgelopen tot 30 paren, en tegenwoordig zijn het er jaarlijks meer dan 1000. Vorig jaar werden bijna 1200 paren doorgegeven, met het overgrote deel (906 paren) zoals gewoonlijk in het Deltagebied. In de afgelopen twee jaren ontstonden ook belangrijke vestigingen noordelijker in ons land. Op de aangelegde eilandjes De Kreupel bij Andijk (IJsselmeer) nestelden in 2007 zelfs 217 paren (2006: 73). We zijn razend benieuwd of deze trend doorzet. De eerste tekenen uit 2008 wijzen daar wel op, want op diverse telposten in Zuid- en Midden-Nederland zijn tientallen in noordelijke richting doortrekkende *Zwammen* (jargon voor Zwartkopmeeuw) genoteerd. Op Breskens (Zld) werd op 20 april 2008 zelfs een dagrecord van 171 exemplaren opgetekend.

Andere meeuwen, minder goed nieuws

Het is al vele jaren armoe troef bij de Kokmeeuw. De grootse klappen vielen (wederom) in Zuid-Holland (-37% ten opzichte van 2006), Drenthe (-41%) en Zeeland (-24%). In het Waddengebied, waar thans het grootste deel nestelt, bleef de stand stabiel tot licht teruglopend. Het is amper voorstelbaar dat er begin jaren tachtig nog 250.000 paren in ons land voorkwamen. In 2007 staat de teller voorlopig op ongeveer 95.000 paren (in 2006 115.000). Verminderd voedselaanbod vervult een sleutelrol in de langetermijntoewijking. Dat is trouwens in grote delen van Europa het geval. Lokaal spelen ook factoren als vegetatiesuccessie en predatie een rol.

Ook de Stormmeeuw zit al jaren in een negatieve spiraal. In belangrijke Stormmeeuwprovincies als Noord-Holland (-42% ten opzichte van 2006) en Friesland (-18%) wijzen voorlopige telresultaten op een gevoelige afname. Van de Waddeneilanden zijn echter nog niet alle gegevens binnen. Juist daar kan de populatieontwikkeling anders zijn. Beter deden het Zilvermeeuw (eerste gegevens wijzen op verlies van 7%) en Kleine Mantelmeeuw (stabiel, met opvallende regionale verschillen, bijvoorbeeld in Deltagebied).

Figuur 1. Zwartkopmeeuw. Populatie-ontwikkeling (aantal paren) in Nederland vanaf 1983. De terugval in 2002 is het gevolg van de verplaatsing van een grote kolonie net over de grens in België.

Sterns, volle kracht vooruit!

In 2007 kon het hoogste aantal Grote Sterns worden vastgesteld sinds het dieptepunt nu bijna 50 jaar geleden: 18.900 paren. In de jaren veertig en vijftig ging het nog om 25.000-40.000 paren, destijds het leeuwendeel van de 50.000 paren sterke Europese populatie. Door giflozingen en biotoopvernietiging (De Beer, vanwege aanleg Europoort) decimeerde de stand. Sinds midden jaren zestig vond gedeeltelijk herstel plaats. Op Griend en Ameland samen zaten in 2007 ruim 11.600 vogels op eieren. In de Delta waren de grootste kolonies te vinden bij Stellendam (bijna 2900 nesten), de Flaauwers Inlaag (2000) en de Westerschelde (ruim 2000). Ook de Visdief zit in de plus. De grootse kolonie van Nederland, Vogeleiland De Kreupel bij Andijk, bood onderdak aan 4200 paren. Op

Visdiefpul op de Kreupel, juni 2008.
Foto: Peter Eekelder

Kinseldam, onder de rook van Amsterdam, nestelden 450 paren. Landelijk zullen er zo'n 21.000 broedparen zijn geweest, eveneens een aantal dat in geen decennia gehaald is. Van de Noordse Stern werden alle kolonies onderzocht, wat ruim 1400 paren opleverde (+34% ten opzichte van 2006), met de meeste op Griend, Ameland en de kwelder bij Ferwerd (Fr) Alleen voor Rottumerplaat wordt enige achteruitgang gemeld. Ook voor de Dwergstern was het hosanna in 2007 met zo'n 770 paren (+33%). Bijna eenderde (217 paren) huisde in een kolonie in de Westerschelde (100 paren in 2006). Op de Friese Waddeneilanden verging het *de Lytse Stirn* eveneens goed, met een sprong van 74 naar 110 broedparen. Zou de stand van dit sierlijke sterntje landelijk weer terug kunnen komen op het niveau van eerste

half 20e eeuw, toen er tot zo'n 1000 paren in Nederland nestelden?

Met dank aan alle tellers die elk jaar weer hun aantallen doorgeven, zodat we goed op de hoogte blijven van onze kolonievogels. Slechts weinig landen kunnen bogen op zo'n lange en complete aantallenreeksen! Veel koloniegegevens komen tegenwoordig online binnen. Dat geeft ons snel inzicht in volledigheid en getelde aantallen, maar heeft ook voor u als teller voordelen! U heeft inzage in alle telgegevens van 'uw' kolonies in de afgelopen zes jaren en tevens kunt u de ligging van bestaande en nieuwe kolonies exact aangeven op een kaart (Google-map).

Joost van Bruggen & Arend van Dijk

Bunzingen gezocht!

Vanwege de Rode Lijst-status 'onvoldoende bekend' heeft Zoogdiervereniging VZZ de bunzing uitgeroepen tot Soort van het Jaar. Zo willen we aandacht vragen voor deze, stiekem schaars geworden, marterachtige.

Rode lijst?

In de 20e eeuw was de bunzing *Mustela putorius* in het grootste deel van ons land (vrij) algemeen. Nu, begin 21e eeuw, lijkt hij sterk in aantal achteruit te zijn gegaan. Eens in de tien jaar wordt de status van onze inheemse zoogdieren bepaald en wordt een nieuwe Rode Lijst van Kwetsbare en Bedreigde soorten opgesteld. De basis hiervoor zijn waarnemingen in de Nationale Database Flora en Fauna. Zo werden wezel en hermelijn beoordeeld als 'gevoelig'. Bij het schrijven van een voorstel voor de Rode Lijst 2007 bleken historische en vooral ook recente gegevens over het voorkomen van de bunzing echter dermate schaars, dat niet kon worden bepaald in welke mate de soort in aantal en verspreiding veranderd was. In het Jaar van de bunzing willen we dit graag veranderen!

Waarnemingen

Bunzingen zijn, in tegenstelling tot wezels en hermelijnen, alleen van schemering tot zonsopgang op pad, waardoor zichtwaarnemingen bijzonder schaars zijn. Toch hopen we dat de soort regelmatig wordt waargenomen door vogelaars, die immers vaak vroeg uit de

veren zijn. Elke waarneming is van belang, ook van verkeersslachtoffers.

Herkenning

Het meest karakteristieke kenmerk van de bunzing is zijn masker. Hij heeft als enige Nederlandse marterachtige een gezichtsmasker: een witte snoet en 'kaaklijn', witte oorrand en twee witte bogen achter de oren op zijn verder bruine kop. Typisch is ook de witte ondervacht die vooral op de flanken door de donkere dekharen heen schijnt. De bunzing is even groot als een kleine huiskat. Twee algemenere soorten zijn een stuk kleiner: de hermelijn (zo groot als een konijn) en de wezel (zo groot als een flinke veldmuis). Verwarring is wel goed mogelijk met de Amerikaanse nerts: die is even groot en ook donkerbruin, maar heeft geen witte ondervacht en geen gezichtsmasker, maar alleen een witte vlek onder zijn lip.

Meldingen

Waarnemingen van de bunzing (maar ook van wezel en hermelijn), levend of gevonden als verkeersslachtoffer, kunt u doorgeven op www.telme.nl. In het geval van verkeersslachtoffers graag ook het type weg (snelweg,

provinciale weg of lokale weg) en wegnummer doorgeven in het opmerkingenveld. Mensen die hun meldingen plegen door te geven via Waarneming.nl kunnen daarmee doorgaan: bunzingwaarnemingen van beide websites worden aan het eind van het Jaar van de bunzing samengevoegd. Eventueel kunnen waarnemingen ook aangeleverd worden via waarneming@vzz.nl, of zelfs via de post.

Meer informatie over de bunzing en andere zoogdieren vindt u op de website van Zoogdiervereniging VZZ: www.vzz.nl

Jasja Dekker,
Zoogdiervereniging VZZ
Oude Kraan 8
6811 LJ Arnhem
Telefoon: 026 - 3705318
Email: zoogdier@vzz.nl

Bunzing. Foto: Nick Laues

Gierzwaluw bij Breskens op 3 mei 2008.
Foto: Thomas Luiten

Recente rapporten

Het nieuwe broedvogelrapport (2006) is uit en inmiddels verzonden aan eenieder die in 2006 heeft meegewerkt aan het Meetnet Broedvogels. Heeft u er geen ontvangen, maar meent u er wel recht op te hebben, neem dan even contact op met Joost van Bruggen. Extra exemplaren kunnen verkregen worden door € 15,- over te maken op giro 2905988 t.n.v. SOVON, onder vermelding van MON 2008/01-Broedvogels 2006.

Recente onderzoeksrapporten:

- Willems E., Ottens H.-J. & Teunissen W. 2008. **Veldleeuweriken in intensief en extensief gebruikt agrarisch gebied. Tussenstand 2007.** Onderzoeksrapport 2008/02.
- van Manen W. & Sierdsema H. 2006. **Wespendieven in Gelderland.** Onderzoeksrapport 2008/06.

Recente informatierapport:

- Schoppers J. & Koffijberg K. 2008. **De Kwartelkoning in Nederland in 2007.** Informatierapport 2008/04.

Recente inventarisatie-rapporten:

- Kleefstra R. & de Boer P. 2007. **Broedvogelmonitoring in het Lauwersmeer in 2007.** Inventarisatie-rapport 2007/19.
- van Manen W. 2007. **Broedvogels van Arkemheen in 2007.** Inventarisatie-rapport 2007/57.
- Hasper H. & Jager K. 2008. **Broedvogels van Boswachterij Gees in 2007.** Inventarisatie-rapport 2008/02.
- Majoor E., de Boer V. & van Diermen J. 2008. **Broedvogels in de Gelderse Poort. Trends vanaf 1990 en recente ontwikkeling 2001-2007.** Inventarisatie-rapport 2008/03.
- Slaterus R. 2008. **Broedvogels van de Noordwijkse Noordduinen in 2007.** Inventarisatie-rapport 2008/04.
- Slaterus R. 2008a. **Broedvogels van Berkheide in 2007.** Inventarisatie-rapport 2008/05.
- Slaterus R. 2008b. **Broedvogels van Coepelduinen in 2007.** Inventarisatie-rapport 2008/06

De meeste van deze rapporten zijn als PDF op de SOVON-site te downloaden.

Voorjaars trek 2008: effecten van oostenwind?

Trektellers hopen in het voorjaar altijd op een periode met straffe oostenwinden. Wanneer de wind tijdens de terugtrek naar de broedgebieden een tijdlang in de hoek tussen NO en ZO zit, komen trekbanen meer westelijk te liggen. Dat is goed te merken bij soorten waarvan de hoofdmoot normaliter ten oosten van ons land passeert. Een bijkomend voordeel is dat de wind, tenminste wanneer hij een noordoostelijke tot oostelijke component heeft, de trek naar de onderste luchtlagen drukt, en daarmee beter zichtbaar maakt voor de trektellers. De in ons land zo gangbare zuidwestenwinden vormen in het najaar tegenwind voor trekvogels (met lage trek tot gevolg), maar in het voorjaar juist meewind (hoge trek). Hoe zat dat in voorjaar 2008?

Late oostenwinden

Gewoonlijk staat de wind in elke maand wel een tijdlang uit het oosten. Voorjaar 2008 was dat echter pas laat het geval. Tussen half februari en half april ging het om welgeteld zeven dagen, sterk verdeeld en zonder aangesloten perioden. Van 16-23 april stond er echter een circulatie die langzaam van NO naar ZO draaide, en op 3 mei zette een periode van oostenwinden in die aanhield tot en met 16 mei.

Tellingen

Op 72 telposten werden trektellingen gehouden tussen 15 februari en 15 mei. Het ging in totaal om 5694 uren. Grootleveranciers waren posten op de Strabrechtse Heide (402 teluren), Breskend (381), Loozerheide-Weert (347), Kamperhoek (338) en IJmeerdiijk (331). Liefst 263 soorten en 2,7 miljoen individuen werden aan de database van www.trektellen.nl toevertrouwd. De Graspieper nam hiervan, met bijna een miljoen trekkers, 36% voor zijn rekening (!), Spreeuw, Boerenzwaluw en Kokmeeuw ieder 5-7%. Verschillende soorten die in andere voorjaren tot de talrijker trekkers behoren, zoals Kievit en Veldleeuwerik, waren dit voorjaar betrekkelijk schaars (tabel 1).

Gevarieerd roofvogelpalet

Verschillende roofvogelsoorten reageerden duidelijk op de oostenwinden. Rode Wouwen – op trek tegenwoordig schaarser dan twee decennia geleden – waren het hele seizoen al wat talrijker dan afgelopen jaren, maar kenden een opvallende piek in de tweede helft van april (max. 11 over Kamperhoek 23 april). Het is aannemelijk dat het vooral om jonge beesten gaat die nog niet tot broeden overgaan, aangezien adulte Rode Wouwen vooral in de eerste helft van het seizoen gezien worden (maart). Ook de aantallen Zwarte Wouwen waren vanaf midden april vrij hoog, maar niet zodanig dat van een echte influx sprake was (maxima van 5-6 op verschillende telposten). Een vroeg golfje Wespenspiegelen passeerde op 10 mei vooral het zuidoosten van het land (45 over Loozerheide-Weert en 37 over het AVL-terrein-Eygelshoven, overigens 91 die dag bij een eenmalige telling op de Brunsummerheide), maar was merkbaar tot in het midden van het land (28 over De Blauwe Kamer-Rhenen en 18 over De Horde-Lopik). Smaakmakers in de eerste helft van mei waren de kleine aantallen Roodpootvalken op veel telposten (max. 5 over Breskens en Kamperhoek op 8 resp. 9 mei). Voor Nederland ongehoorde

Trektellers bij Breskens op 30 april 2008. Foto: Gerard Troost

Samenwerking Stichting Veldonderzoek Flora en Fauna en Stichting Natuurinformatie

Tabel 1. Gemiddeld aantal trekkers per 100 teluren in de periode 15 februari-15 mei op Nederlandse trekposten voor 2003-07 (18.438 teluren) en 2008 (5694 teluren).

	2003-07	2008
Wespendief	0,9	6,4
Zwarte Wouw	1,8	2,9
Rode Wouw	1,4	2,5
Buizerd	44,1	38,0
Visarend	1,6	2,7
Roodpootvalk	0,2	1,1
Kievit	1950,8	436,6
Gierzwaluw	777,0	996,5
Veldleeuwerik	222,5	62,3
Oeverzwaluw	134,8	243,2
Boerenzwaluw	1486,3	2667,7
Graspieper	11.666,5	16.739,6
Kauw	565,8	556,2
Vink	1046,8	1117,3
Rietgors	209,1	91,8
alle soorten	45.398,3	46.826,8

aantallen bleven pleisteren in het noordoosten van het land (dagenlang rond de 30 in Fochteloërveen). Grauwe Kiekendieven en Visarenden werden eveneens heel wat keren onderschept, terwijl de late golf van Smellekens eind april en begin mei zoals gebruikelijk vooral de stuwingspunten langs de kust aandeed.

Keerzijde van de medaille was, dat soorten die vooral in maart en de eerste helft van april doortrekken, relatief schaars waren. Dit geldt vooral voor Buizerd (geen enkele dag met echt forse aantallen) en Sperwer (een opleving half april uitgezonderd).

Zangvogels: vooral piepers en zwaluwen

Bij de zangvogels was tijdens de eerste periode van oostenwinden, half april, de massale trek van Graspiepers het meest opvallende fenomeen. Tijdens een geconcentreerde doortrekgolf werden op posten met gestuwde trek aan de kust (incl. IJsselmeer) ongetuigd aantallen gezien, zoals 100.137 langs Kamperhoek op 20 april, 267.710 langs Breskens op 22 april en aantallen van 10.000-20.000 op verschillende andere posten. In het binnenland lagen de aantallen zoals steeds vele malen lager, maar tellingen met 5242 (De Horde, 22 april), 3865 (Hoekse Sluis-Bergambacht, 22 april), 3765 (De Hamert-Bergen, 18 april) en 3072 (Oelemars Twente, 20 april) Graspiepers mogen er zijn. De massale doorkomst deed denken aan die in 2003, toen half april eveneens recordaantallen passeerden (maximaal 381.000 op 15 april).

Begin mei waren het vooral zwaluwen en Gierzwaluwen die het beeld bepaalden. Althans op Breskens, waar van 3 tot en met 8 mei o.a. 72.000 Boerenzwaluwen en 26.000

De Stichting Natuurinformatie (bekend van o.a. Waarneming.nl, de grootste natuursite van Nederland) en de Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna (VOFF; samenwerkingsverband van o.a. SOVON, RAVON, De Vlinderstichting en verwante organisaties, beheerder van www.telme.nl) gaan samenwerken. Deze samenwerking richt zich op de verzameling van gegevens over het voorkomen en de verspreiding van Nederlandse plant- en diersoorten. Hiertoe hebben beide partijen op 20 mei 2008 een overeenkomst ondertekend.

Hoofddoel van de samenwerking is om zoveel mogelijk mensen te interesseren en enthousiasmeren voor het doen en doorgeven van waarnemingen in de natuur. Samen willen zij dat doel bereiken door de verschillende invoerkanalen langs een gezamenlijke kwaliteitscontrole te leiden, en deze vervolgens aan te sluiten op de Nationale Databank Flora en Fauna (NDDF). De VOFF en Natuurinformatie verzamelen op die manier 90% van de actuele gegevens.

Het is de gezamenlijke wens van beide partners om deze gegevens zo goed mogelijk beschikbaar te maken en zodoende een bijdrage te leveren aan het Nederlandse natuurbeleid, -beheer en -onderzoek.

Waarnemers zullen op eenvoudige en moderne wijze gegevens in kunnen voeren in de

Gierzwaluwen passeerden (max. 17.062 'Boertjes' op 5 mei en 9663 'Giertjes' op 3 mei). De aantallen op andere stuwingspunten langs de kust waren kleiner, en in het binnenland is van zwaluwentrek traditioneel weinig te merken en moeten trekters tevreden zijn met hooguit enkele honderden per dag. De trek speelt zich hier over een breed front af en zit blijkbaar erg hoog.

Ook bij de zangvogels geldt dat soorten die vooral in het vroege voorjaar passeren dun gezaaid waren. Veldleeuwerik, Keep en Rietgors waren, een enkele uitzondering daargelaten, bijna schaars te noemen. Van terugtrek van Koolmees, Pimpelmees en Zwarte Mees, die in de voorgaande herfst relatief talrijk doortrokken (zie SOVON-Nieuws 20[4]: 9-10), werd weinig gemerkt. Dit kan een gevolg zijn van ander trekgedrag (meer oostelijke terugtrek, hogere trek tijdens meewinden, evt. meer nachttrek) dan wel grote wintersterfte.

Vele krenten

Het is hier alleen mogelijk om de meest opvallende krenten te signaleren. Bizar waren

De directeurs bezegelen de samenwerking met een handdruk. Van links naar rechts Martijn de Jong (Stichting Natuurinformatie), Henk van Alderwegen (VOFF), Jos Teeuwisse (VOFF), en Lenze Hofstee (Stichting Natuurinformatie).

NDDF Via verschillende websites krijgen zij toegang tot gezamenlijke, gebruikersvriendelijke toepassingen waarmee ze hun kennis van de veldbiologie verder kunnen ontwikkelen. Op een nieuw gezamenlijk landelijk natuurforum kunnen waarnemers kennis en ervaringen over taxonomie, ecologie, natuuronderzoek en andere zaken delen.

De VOFF is het overkoepelend orgaan van de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties. Stichting Natuurinformatie richt zich op informatievoorziening en ICT voor natuurorganisaties en het brede publiek, met een focus op beschikbaarheid en actualiteit.

de 3 Slangenarenden die telpost Loozerheide passeerden tussen 29 april en 8 mei, telkens verschillende individuen en de een nog mooier fotografisch vastgelegd dan de ander. Dat Breskens bij oostenwind garant staat voor spektakel, is iedereen bekend. Maar een dag als 5 mei, toen Morinelplevier, Lachstern, Bijeneter (7), Kortteenleeuwerik, Roodstuitzwaluw en Roodkopklauwier passeerden, zal de legendevorming rondom deze telpost nog krachtig voeden. Overigens waren soorten als Roodkeelpieper en Ortolaan (totaal voor Nederland 15 resp. 16 trekkers), die toch ook met oostenwinden geassocieerd worden, niet opvallend talrijker dan anders. Soorten die evenzeer tot de verbeelding spreken waren Amerikaanse Goudplevier, Arendbuizerd, IJsdruiker, Kalendarleeuwerik en Pestvogel, waarvan solitaire vogels werden gezien. Typerend genoeg voor de huidige tijd werden Zearend (7), Pontische Meeuw (59), Witwangstern (9), Reuzenstern (16) en Roodstuitzwaluw (12) vaker gezien dan Bonte Kraai (5)...

Fred Hustings, Arjan Boele & Gerard Troost

SOVON, Vogelbescherming Nederland en Staatsbosbeheer organiseren voor de 5e keer op rij het Vogelfestival in de Oostvaardersplassen bij Lelystad. Het evenement, in het weekend van **23 en 24 augustus 2008**, heeft als thema **'Beschermen werkt'!**

Vogel- en natuurliefhebbers van jong tot oud kunnen tijdens het Vogelfestival hun hart weer ophalen, er is van alles te doen met dit jaar een nog groter aanbod aan activiteiten, stands en nieuwe onderdelen. U komt toch ook?

Kijk voor alle informatie op www.vogelfestival.nl

Het Vogelfestival viert zijn eerste lustrum

De Vogelbalans

In 2007 werd de Vogelbalans van 2007 tijdens het Vogelfestival gepresenteerd. Aan de hand van een actueel thema (klimaatveranderingen) werd op toegankelijke wijze een samenvatting gepresenteerd van de belangrijkste ontwikkelingen in de Nederlandse vogelbevolking. In een vergelijkbare opzet zal dit jaar de Vogelbalans 2008 verschijnen. Ditmaal staan Natuurgebieden centraal. Ze vormen voor veel vogelsoorten de ruggengraat van de Nederlandse populatie. Verbindingen tussen de verschillende natuurgebieden moeten voorkomen dat de verspreiding te geïsoleerd raakt en de biodiversiteit onder druk komt. Soorten als Lepelaar, Purperreiger, Kluut, Velduil, Snor en Baardman zijn in hoge mate afhankelijk van natuurgebieden. Lang niet al deze soorten gaat het voor de wind. Voorbeelden in de Vogelbalans 2008 laten zien dat natuurlijke vegetatieontwikkelingen en conflicterende doelstellingen in het beheer soms leiden tot een afname. Ook de achteruitgang van Rode Lijst-soorten is nog niet gestopt. Bij Kuifleeuwerik en Grauwe Gors is het nog maar de vraag of we in 2008 broedgevallen kunnen vaststellen.

Daartegenover staan positieve ontwikkelingen van ruigteminnende soorten. Uitbreiding van natuurgebieden en het ontwikkelen van 'nieuwe natuur' langs de rivieren biedt kansen voor broedvogels van onkruiden en andere ruigtes, zoals Kwartelkoning, Bosrietzanger en Sprinkhaanzanger. De laatste soort doet het in omringende landen slecht, maar zit juist bij ons in de lift en heeft zijn verspreiding in de afgelopen decennia met ruim 30% weten uit te breiden. Ook veel wintervogels profiteren van de nieuwe natuurgebieden, met name water- en moerasvogels. Alleen graseters, zoals zwanen, ganzen en Smient, reageren negatief. Dit zijn soorten die hun voedsel vooral zoeken in boerenland, en natuurgebieden vooral gebruiken als rust- en slaapplaats.

Hoofdsponsor

Partners

Het Vogelfestival is een initiatief van:

Natura 2000-gebieden hebben sterrenstatus

De belangrijkste natuurgebieden van ons land zijn zogenaamde Natura 2000-gebieden. Dit zijn hotspots, gelauwerd met een internationale sterrenstatus voor hun opmerkelijke natuurwaarden. Ons land kent relatief veel van dergelijke gebieden. Nederland is uniek binnen Europa met haar duin- en kustlandschap, de vele overgangen van zoet naar zout, het rivierenlandschap en de Delta. Sommige van die gebieden, waaronder de Waddenzee, zijn zelfs voor tal van soorten van levensbelang. Dat alles verdient het om een streepje voor te krijgen.

Natura 2000, het Europese netwerk van topnatuurgebieden, is in de afgelopen jaren steeds belangrijker geworden voor het natuurbeleid in ons land. Nederland telt in totaal 162 Natura 2000-gebieden, waaronder 79 die speciaal voor vogels zijn aangewezen. Meer natuur en vitalere natuur: dat is de kern van het Nederlandse natuurbeleid.

Dat is ook hard nodig, omdat de natuur steeds eenvormiger wordt en zeldzame soorten in aantal afnemen. Als er niets verandert, heeft meer dan de helft van de soorten geen duurzaam leefgebied in ons land. Sterk achteruitgegaan zijn bijvoorbeeld Blauwe Kiekendief, Scholekster en Tapuit.

Om dit te voorkomen zijn robuuste natuurgebieden met veerkracht nodig, waar de juiste omstandigheden heersen voor die kostbare natuurwaarden. Gebieden van voldoende oppervlakte, met de juiste milieu- en wateromstandigheden en met voldoende rust geven de meeste kans op succes.

Verschillende vogelsoorten profiteren nu al van Natura 2000-gebieden.

In de Oostvaardersplassen zijn dat bijvoorbeeld Roerdomp, Zeearend en Baardman.

En natuurwaarden kunnen een vriendelijke vorm van toerisme bevorderen.

Wie geniet er niet van een ontmoeting met Lepelaars in het Lauwersmeer? Is het niet prachtig om tijdens het kanoën in De Wieden Zwarte Sterns hun jongen te zien voeren?

Enkele Natura 2000-gebieden uitgelicht

1. Oostvaardersplassen

In een overzicht van de belangrijkste vogelgebieden (zoals deze door de Europese Unie in Natura 2000 zijn geformuleerd) mogen de Oostvaardersplassen natuurlijk niet ontbreken. Het is namelijk één van de belangrijkste moerasgebieden van ons land en onmisbaar voor broedvogels als Roerdomp, Grote Zilverreiger en Lepelaar. De komst van de Zeearend als broedvogel is de parel in de kroon.

2. Lepelaarplassen

Zoals de naam al aangeeft was dit gebied belangrijk voor de Lepelaar, zowel binnen als buiten de broedtijd. Tegenwoordig broedt deze soort er echter niet meer. Wel herbergt het gebied een grote kolonie Aalscholvers. Daarnaast komen er internationaal belangrijke aantallen Grauwe Ganzen, Krakeenden en Slobeenden voor buiten het broedseizoen. Ook komen er dan zo'n 2500 Kuifeenden slapen.

3. Veluwerandmeren

Het Drontermeer, Veluwemeer, Wolderwijd, Nuldernauw en Nijkerkernauw vormen tezamen het Natura 2000-gebied van de Veluwerandmeren. Ze zijn met name van belang voor overwinterende Kleine Zwanen en duikeenden als Tafeleend en Kuifeend. Bijzonder zijn de grote aantallen Krooneenden, waarvan het Veluwemeer er in het najaar soms honderden herbergt. Broedvogels waarvoor het gebied is aangewezen zijn o.a. Roerdomp en Grote Karekiet.

4. IJmeer, Markermeer en IJsselmeer

Deze drie grote meren kennen ieder hun eigen verscheidenheid aan vogelsoorten. Kenmerkend zijn de enorme aantallen overwinterende watervogels. Voor soorten als Fuut, Topper en Nonnetje gaat het om in Europees verband belangwekkende aantallen. De oevergebieden van vooral het IJsselmeer zijn daarnaast van belang als pleisterplaats voor soorten als Kempshaan en Reuzenster en als broedplaats voor onder meer Bontbekplevier en Visdief.

5. Ketel- en Vossemeer

Deze noordelijke randmeren staan vooral bekend om hun sleutelpopulaties Grote Karekieten in de (water-)rietzones. Ook Porseleinhoen en Snor vinden er gedurende het broedseizoen een thuis. Buiten de broedtijd vormen deze meren slaapplekken voor ganzen en bieden ze rust en voedsel voor o.a. de spectaculaire Visarend.

6. Gooi- en Eemmeer

In het winterhalfjaar zijn Gooi- en Eemmeer belangrijk als foerageer- en rustgebied voor talloze watervogels, met name eenden als Smient en Kuifeend, maar ook vele Meerkoeten. In de nazomer komen in het Eemmeer honderden Casarca's ruien. De herkomst van deze vogels is nog niet duidelijk, maar moet waarschijnlijk worden gezocht in verwilderde populaties elders. De oeverzones bieden broedgelegenheid aan enkele paren Grote Karekieten, terwijl kunstmatige eilandjes flinke kolonies Visdieven (met ook enkele Zwartkopmeeuwen) huisvesten.

Wat is er allemaal te doen op het Vogelfestival van dit jaar?

Er is een recordaanbod aan stands, excursies, lezingen en kunst, maar er is vooral veel te doen! Ook zijn er nieuwe onderdelen zoals een tweedehands boekenmarkt en een touwbrug speciaal voor de jongeren.

Excursies

Een Vogelfestival zonder excursies kan natuurlijk niet. Te voet, met de fiets of per bus en bolderkar: alles is mogelijk. De excursies duren 1,5 tot 2 uur. Inschrijven vooraf kan via de site.

Lezingen

Ook dit jaar worden er op het Vogelfestival talloze lezingen gehouden. Enkele namen zijn: Albert Beintema, Arend van Dijk, Wim Wiegant, Ruud van Beusekom, Frans Vera en Hans Dorrestijn. Nog geen vakantiebestemming voor de komende jaren? Dan is inspiratie op te doen bij reisverhalen gelardeerd met de mooiste vogelplaatjes.

Wandelen met GPS

Steeds meer wandelaars maken gebruik van GPS, het Global Positioning System, dat via de satelliet precies vertelt waar je bent. Op beide dagen verzorgt Bever Zwerfspot GPS-clinics. Na een half uur theorie ga je met een GPS het veld in om het gebruik onder de knie te krijgen.

Verkoopstands

Verdeeld over het festivalterrein zijn weer verschillende stands te bezoeken. Van boeken, optiek, vogelreizen, outdoorproducten, fotografie en film en alles voor vogels in de eigen tuin, bijvoorbeeld. Verschillende landelijke en regionale vogelwerkgroepen en natuurorganisaties vertellen alles over hun werk. En uiteraard zijn alle sponsors aanwezig.

Prijsvraag

Op beide dagen zijn weer prachtige prijzen te winnen met onze grote Vogelfestival-prijsvraag. Bij de entree wordt het prijsvraagformulier uitgedeeld. Aan het eind van de dag worden de prijswinnaars op het podium bekendgemaakt.

Films

Er worden doorlopend prachtige vogelfilms en de hoogtepunten van 'Beleef de lente' vertoond in de kleine lezingenzaal.

Poëzie

Op beide dagen zullen er op bijzondere momenten en locaties poëzievoordrachten plaatsvinden.

Kunst en fotografie

In de kunsthall is wederom een groot aantal kunstenaars en fotografen vertegenwoordigd. Uit Spanje is Francisco José Hernandez Fernandez (Wildlife Artist) aanwezig. Naast het tonen van hun eigen werk, werken de kunstenaars aan een gezamenlijk kunstwerk. Over hun schouder kun je meekijken hoe dit ontstaat. Alle kunstenaars stellen een kunstwerk ter beschikking voor het Dviète-project. Zowel op zaterdag als zondag worden deze verloot. Een unieke kans om een heel bijzonder aandenken aan het Vogelfestival mee naar huis te nemen!

Workshops

Meer dan voorgaande jaren is er een groot aanbod van workshops, bijvoorbeeld over fotografie of digiscoping onder deskundige leiding van bekende natuurfotografen. Speciale workshops op het gebied van kunst zijn er van: Erik van Ommen (tekenen), Klara Kuiper (monoprint drukken), Gemma v.d. Broek (gutsen van persoonlijke ansichten of ex-librisstempels) en Marjolein Janzen (kleien van vogels).

Fotowedstrijd

Het Vogelfestival organiseert samen met Birdpix een vogelfotowedstrijd voor (amateur)fotografen. Een groot aantal fotografen heeft hun fraaiste of spectaculairste beeld daarvoor ingestuurd. Vanaf 8 tot 22 juli kan op de vogelfestivalsite op de mooiste foto worden gestemd. De top 20 van volwassenen en top 10 voor kinderen wordt geëxposeerd op het Vogelfestival in de kunsthall. De bezoekers bepalen wie de uiteindelijke winnaars worden. Op zondagmiddag worden deze bekend gemaakt en de prijzen uitgereikt.

Goede doel Vogelfestival 2008

Ieder jaar wordt er tijdens het Vogelfestival geld ingezameld voor een goed (beschermings)doel. Dit jaar is dat het rivierherstelproject Dviète in Letland. De Dviète is een bijzonder Natura 2000-gebied in dit Oost-Europese land. Het lijkt wel op de Oostvaardersplassen. Het is bijna even groot en er komen soorten voor die ook in de Oostvaardersplassen te zien zijn, zoals Roerdomp, Zeearend en Porseleinhoen.

Het gebied bestaat uit een rivierdal met moerassen, meren, moerasbossen en bloemrijke graslanden. Tot de bijzondere soorten behoren Zwarte Ooievaar, Schreeuwarend, Visarend, Kraanvogel en Poelsnip. En niet te vergeten otters, bevers en elanden! Maar de Dviète is in de eerste plaats belangrijk als voorbeeld van een natuurlijk riviersysteem in Europa, met de daarvoor kenmerkende flora en fauna. Met de opbrengst van het Vogelfestival kan het gebied gerestaureerd worden en kan er een bezoekerscentrum gebouwd worden. Meer over de Dviète en zijn vogels is te lezen in het zomernummer van Vogels, het verenigingsblad van Vogelbescherming Nederland.

Vogeltochten speciaal voor jonge vogelaars

Er is geen betere manier om veel over vogels te leren dan zelf, lopend, de Oostvaardersplassen in te trekken. Behalve als je meegaat met één van de speciale vogelwandelingen voor jonge vogelaars, dan leer je nóg meer.

Op het Vogelfestival worden – zowel zaterdag als zondag – enkele tochten georganiseerd speciaal voor kinderen. Je hebt een goede kans om vogels te zien die je nooit eerder zag: Zeearend en Blauwborst, bijvoorbeeld. Om de groepen zo klein mogelijk te houden (en dus meer te zien!) vragen we ouders om niet mee te gaan. De gids weet ontzettend veel van vogels en van de andere natuur die je onderweg tegen zult komen en kan jullie prima begeleiden. De tochten duren ongeveer twee uur.

Spetterende touwbrug

Het kan natuurlijk niet het hele weekend alleen maar over vogels gaan. Daarom biedt de jeugd natuurclub van Nederland, **WILDzoekers**, een leuke activiteit ter ontspanning aan. Hoewel? Is dat jouw idee van ontspanning, aan een touwbrug een vijver vol riet en kikkers oversteken? Wel, als je dat al te makkelijk vindt, probeer dan eens om onderweg, bungelend aan een touw, een grote watertor uit de vijver te scheppen. Aan de overkant kun je alle verzamelde waterdieren bestuderen in een groot aquarium. Dat is dus leuk, en je leert meteen wat al die watervogels op hun menu hebben staan. Gaat het uiteindelijk toch weer over vogels...

Nieuw: tweedehands vogelboekenverkoop

Wij vragen iedereen die in de boekenkast niet meer gebruikte vogelboeken heeft staan, om deze beschikbaar te stellen. De opbrengst van de verkoop gaat geheel naar het goede doel van dit jaar, het rivierherstelproject in Dviete.

Welke 'rubrieken' zijn er:

- Vogelboeken (Nederlands en anderstalig): vogelgidsen, avifauna's, atlanten, determinatiewerken, handboeken, monografieën.
- Vogelgebieden binnen- en buitenland.
- Leesboeken: expeditieverhalen, vogelreisverslagen, vogelgedichten, vogelverhalen.

Helaas is er geen ruimte beschikbaar voor: jaarverslagen, tijdschriften of andere natuurboeken dan vogelboeken!

Inlevermogelijkheden vogelboeken:

Donderdag 21 augustus kantoor Vogelbescherming Nederland, Boulevard 12, Zeist tussen 14.00 -16.00 uur.
Vrijdag 22 augustus Bezoekerscentrum SBB, Kitsweg 1, Lelystad bij de Oostvaardersplassen tussen 14.00 - 16.00 uur.
Bij voorkeur zaterdag- en zondagochtend meteen na de opening Vogelfestival.

N.B. Er worden bolderkarren ingezet om boeken vanaf de entree naar de kraam te kunnen vervoeren.

Eten en drinken

Hajé Restaurants verzorgt op het Vogelfestival de catering. Zij zullen ook biologische producten verkopen inclusief koffie/thee, ijs en warme en koude broodjes. De catering is te vinden op het Roerdomp plein en de Woudaapweide.

WILD ZOEKERS

Bezoekersinformatie

Kijk voor het meest actuele overzicht op www.vogelfestival.nl. Het volledige programmaoverzicht met kortingsbonnen is te krijgen bij binnenkomst op het Vogelfestival of al eerder, bij het online bestellen van de entreekaarten.

Plaats en openingstijden

Op beide dagen - zaterdag 23 en zondag 24 augustus - is het festivalterrein geopend van 09.30 tot 17.00 uur.

De kassa gaat om 09.00 u open.

De ingang van het terrein is bij het Bezoekerscentrum van Staatsbosbeheer, Kitsweg 1, Lelystad.

Dat is vlakbij het spoorviaduct van de Knardijk.

Toegangspreis (per dag):

Kinderen tot en met 15 jaar hebben gratis toegang.

Voor iedereen van 16 jaar en ouder is de toegangsprijs € 12,-.

Lid van SOVON en/of Vogelbescherming?

Op vertoon van de ledenpas (nieuw, SOVON-pas zit bij dit nummer!) is er een korting van € 2,-.

Groot gemak!

Bestel tussen 2 juli en 18 augustus via internet de kaarten voor het festival en maak kans op een schitterende verrekijker of een verblijf bij Landal GreenParks* of andere prachtige prijzen. Kaarten, programmaboekje met kortingsbonnen en eventueel excursiekaartjes worden thuisgestuurd, en bij aanvang van het festival kan direct naar de kaartcontrole worden gegaan (geen lange wachttijd bij de kassa).

Kijk op www.vogelfestival.nl, menu optie 'voorverkoop'.

Bereikbaarheid

Spaar het milieu en kom met openbaar vervoer!

Voor informatie bel 0900-9292 of kijk op www.9292ov.nl
Vanaf CS Lelystad rijden van 08.45 en 12.15 uur speciale pendelbussen naar het Vogelfestival.

Vanaf 15.30 uur rijden ze terug naar het station.

Een retourtje kost slechts € 4,-

Met de auto

Volg de A6 richting Lelystad, neem afslag 10; volg daarna de borden 'Vogelfestival'. Let op: dit is eenrichtingsverkeer. Aan de Knardijk is op enige loopafstand voldoende, gratis parkeergelegenheid.

Geen honden

Het natuurgebied Oostvaardersplassen is verboden voor honden, dus ook op het festivalterrein worden geen honden toegelaten!

Bedankt!

De organisatie van het Vogelfestival is een hele klus, maar wordt met veel enthousiasme gedaan. Niet alleen door onze medewerkers en vrijwilligers, maar ook bedrijven helpen mee. Zonder de steun van deze organisaties is het Vogelfestival in deze vorm niet mogelijk.

Hoofdsponsor: Vivara Natuurbeschermingsproducten

Partners: Swarovski, Zeiss/Bynolyt, Bever Zwertsport, Leica, Nationale Postcode Loterij, Nikon

Donors: Cinatuur, Combi Doornbos, Hajé, Koldijk Installatietechniek, Minox, Rabobank, Stichting Vogelreizen, Vitens.

Recent verschenen

Hoe't ginten en boebies elkoar ûntdûke

Zoals uit de titel blijkt een boekje in het Fries over Jan van Genten door Jaap de Jong geschreven. In het Nederlands zou het heten: Hoe Jan van Genten en boebies elkaar ontmoeten. Het is uitgegeven in de biologische reeks van de Fryske Akademy als nummer 30 van de Dr. J. Botke-rije.

Het boekje telt 32 pagina's en is rijk geïllustreerd.

Het is te verkrijgen bij de boekhandels: Funke op W-Terschelling, De Jong in Balk, Wever in Harlingen, De Tille en v/d Velde in Leeuwarden of te bestellen via jdejo53@hetnet.nl Het kost € 9.50 exclusief porto.

Broedwanden maken voor ijsvogels (DVD)

De IJsvogelwerkgroep Gooi en Vechtstreek heeft een instructie DVD getiteld: 'Broedwanden maken voor IJsvogels' uitgebracht.

Bij geschikte broedgelegenheid langs de oevers blijkt het aantal IJsvogels sterk toe te nemen. De IJsvogelwerkgroep heeft veel ervaring met het aanleggen van wanden, en deze ervaring wordt nu aanschouwelijk doorgegeven. De DVD laat ook prachtige beelden zien van de schitterende IJsvogels.

Zie voor de DVD: www.vwggooi.nl/vereniging/publicaties. De prijs bedraagt € 6,- (incl. verzendkosten), voorwaar geen geld.

KNNV-uitgeverij

De KNNV-uitgeverij bestaat 25 jaar en heeft het hele jaar aantrekkelijke jubileumkortingen. Kijk hiervoor op www.knnvuitgeverij.nl. Ze heeft weer een groot aantal publicaties het licht doen zien; een selectie:

Roofvogels van Nederland.

Benny Génsbøl bewerkt en vertaald door Ger Meesters; 152 blz, full colour, met talloze foto's en tekeningen en uitvoerige beschrijvingen. ISBN 978 90 5011 246 8. Prijs: € 29,95 Inclusief CD met roofvogelgeluiden!

Vogels voor elke dag.

Door Johan Bos met tekeningen van Frits-Jan Maas. Voor beginners, 96 blz, full colour. ISBN 978 90 5011 240 6. Prijs: € 12,95

Roofvogels in beeld.

Door Dick M. de Vos met illustraties van Elwin van der Kolk. Voor beginners, 32 p. met uitklapkaart, tekeningen in kleur. ISBN 978 90 5011 274 1. Prijs: € 4,95

Ontdek vlinders en libellen.

Op pad in 25 bijzondere gebieden. Auteur Barbara Rijpkema Uitgegeven i.s.m. de Vlinderstichting. 104 p. full colour met meer dan 300 foto's. ISBN 978 90 5011 272 7. Prijs € 14,95

Nachtegaal (CD)

Direct onder een Nachtegaal staan, midden in de nacht, is één van de indringendste ervaringen die je in de natuur kunt opdoen. Op deze CD van Henk Meeuwsen hoort u de Nachtegaal op zijn mooist: van zeer dichtbij begeleid door de stilte, een briesje in de populieren, een koor van kikkers en de ontwakende natuur.

De CD telt 6 tracks, duurt ruim 78 minuten en kost € 16,50 (incl. verzendkosten). Maak om de CD te bestellen het bedrag over op giro 8547404 t.n.v. Meeuwsen Natuurgeluiden te Wageningen o.v.v. Nachtegaal, uw postcode en huisnummer.

Birdpix deel 4 is verschenen

Al voor het vierde jaar op rij is Birdpix er in geslaagd om een fraai fotoboek met de mooiste vogelfoto's van het vorige jaar het levenslicht te laten zien. Dit jaar is er speciale aandacht voor vogels van de Rode Lijst.

Actiefoto's, sfeervolle foto's van vogels in het landschap, foto's van bijzonder gedrag, vogelportretten en foto's van zeldzame vogels wisselen elkaar af, begeleid door informatieve teksten. Ook SOVON is betrokken geweest bij de totstandkoming van dit boek en heeft onder andere een editorial geschreven.

Kijk voor veel moois op: www.Birdpix.nl en bestel het boek voor € 29,95!

Jan de Jong (Buren, 1949) is een van de weinige originele 'Wadden-eilanders' die actief zijn in de wadvogeltellingen van SOVON. Tijdens de meitelling scoorde hij ondermeer ruim 30.000 Rosse Grutto's. 'Ik denk dat de meeste eilanders geen idee hebben wat voor prachtigs zich hier ieder jaar voor hun neus afspeelt'

'Dit is net a

veel op open zee!' De eerste bezoekers van de zandplaat die we daarna al van grote afstand zien liggen zijn een kleine dertig zeehonden. Grijs en gewone zeehonden liggen schijnbaar gemoedelijk naast elkaar in de zon. Het zijn vaste bezoekers, getuige ook de twee afgeladen schepen die met een groot bord 'Robbentocht' op hun stuurhut achter ons aanvaren. Tussen de groepjes zeehonden wordt de vloedlijn gemarkeerd door enkele honderden Bonte Strandlopers. Op het westpuntje van de zandplaat wacht het echte spektakel. Een groep van enkele duizenden Rosse Grutto's zit met de snabels onder de vleugels, maar met één oog open te wachten op laagwater. De Jong heeft ze nog niet geteld of de hele groep gaat de lucht in. Met moeite vinden we de oorzaak tussen de duizenden stipjes: een vrouwtje Sperwer komt vanaf de Boschplaat op de zandplaat af.

Het dier lijkt geen aanstalten te maken om een prooi te pakken. Maar de enorme wolk vogels kiest toch het zekere voor het onzekere. Een paar groepjes lijken te kiezen voor de Friese kust aan de horizon. Het peloton maakt een omtrekkende beweging naar Terschelling. 'Dat is dus De Blauwe Balg', stelt De Jong toch enigszins teleurgesteld vast. 'Zo heb je iets, en zo heb je weer niets.'

Aaisykjen

De Jong is vreemd genoeg een van de weinige Waddeneilanders die actief zijn in de vogeltellingen van SOVON. Zijn professionele leven werkte hij als werkplaatstimmerman op het eiland. Als een soort glijdende overgang naar een definitief pensioen doet hij dat nog twee dagen in de week. De rest van de tijd gaat voor een belangrijk deel op aan de vogels. 'De natuurliefde van de meeste Amelanders beperkt zich tot het 'aaisykjen'. Ik heb het

Twee uur voor hoogwater treffen we schipper Jan Smit en zijn maat Cor Nettinga bij de Krukkel, het patrouille-vaartuig van het ministerie van LNV.

De tocht gaat naar 'De Blauwe Balg', op de kaart een onbeduidend zandplaatje tussen Ameland en Terschelling. 'Ik heb geen idee hoe lang deze droge zandplaat nog bestaat', zegt Nettinga. 'Door de dynamiek van het Wad wordt hij de laatste jaren steeds een beetje lager en kleiner. Misschien is hij over een paar jaar wel helemaal verdwenen.' Zolang hij er nog ligt, overtijnt er wel veel steltlopers op trek, weet SOVON-vrijwilliger Jan de Jong. 'Toch moet je altijd maar afwachten wat je gaat aantreffen. Je bent ook afhankelijk van wat er op de Boschplaat van Terschelling gebeurt, of op de kwelders onder Ameland. Als op een van die plaatsen net een Slechtvalk overvliegt, dan vlucht er veel naar de Blauwe Balg. Maar andersom, als er verstoring is op dit plaatje, dan vliegt de hele hap naar de kwelders of naar Terschelling.'

Spektakel in de lucht

Van de haven van Ameland is het een klein uurtje varen naar de Blauwe Balg. Vlak voordat we bij het zandplaatje komen, richt schipper Smit zijn steven op 13 witte vlekken in het zeevat tussen Ameland en Terschelling. Jan de Jong reageert verbaasd als hij de vogels door zijn telescoop herkent. 'Knobbelzwanen zie je niet heel

Tot voor kort werden deze pagina's gevuld door journalist en vogelkenner Guus van Duin. Met dit nummer neemt freelance wetenschapsjournalist Rob Buitter het stokje van hem over. Rob is ondermeer verslaggever voor Vara's Vroege Vogels en schrijft ook voor bladen als Trouw, Intermediair en Vogelnieuws. 'Noem me gerust vogelaar. Maar vogelkenner, dat durf ik – zeker in een blad van SOVON – niet te beweren. Ik rij vooral graag nieuwsgierig mee op de bagagedrager van de echte cracks', zegt hij. In 'IN DE KLEI' doet Rob verslag van zijn ontmoetingen in het veld.

De Serengeti'

serieuze vogels kijken een jaar of 30 geleden geleerd van een boekhouder hier op het eiland, Simon Elgersma. Hij leeft nog steeds, 87 jaar is hij nu. Ik was altijd al geïnteresseerd in vogels. Maar toen ik de lijsten te zien kreeg van wat de betere vogelaars van de vaste wal hier op het eiland hadden gezien, dat kon ik gewoon niet geloven. Dat dát allemaal hier op het eiland zat. Later kon ik met hulp van Elgersma gelukkig zelf constateren dat ze gewoon gelijk hadden.'

Paradijsje bij de voordeur

Ameland heeft niet de naam, maar volgens De Jong is het wel degelijk een waar paradijs voor vogels en vogelaars. 'Vooral in de topweken van de voorjaars trek, in mei. Het is onvoorstelbaar wat een dichtheden aan steltlopers je dan rond het eiland kunt zien. Vanwege de pinksterdrukte, en de problemen die we hadden om alle telploegen te bemensen, hebben we de telling van dit jaar over het weekeinde moeten uitsmeren. Naast de duizenden Rosse Grutto's die we net op de plaat hebben gezien, heb ik er gistermiddag samen met Marcel Kersten ook al ruim 30.000 geteld op de oostpunt van het eiland. Prachtig! Maar ik wed dat er op de ruim 3000 Amelanders die hier wonen nog geen 20 zijn die zich bewust zijn van dat spektakel. Ze kijken 's avonds bij wijze van spreken wèl vol bewondering naar Discovery, hoe een paar leeuwen door een kudde van duizenden gnoes heen jaagt. Maar dat ze zoiets ook in hun achtertuin kunnen zien, dat weten ze niet. Dit is toch net de Serengeti?! Daar, dat bedoel ik nou,' zegt De Jong nuchter, wanneer hij wéér een enorme wolk Rosse Grutto's en 'Bontjes' aanwijst aan de horizon. 'Ongetwijfeld weer een Slechtvalk of een Smelleken die de boel oppest.'

Boven het maaiveld

De Jong voelt zich bevoorrecht. Tegelijk weet hij dat hij dat hij zijn kop zo nu en dan ook op een riskante manier boven het Ameland maaiveld uitsteekt, wanneer hij opkomt voor de vogels. Dat blijkt bijvoorbeeld wanneer we weer voet aan wal hebben gezet, en hij mij nog even meeneemt naar dezelfde kwelders waar we vanaf het water ook al duizenden vogels boven zagen vliegen. Achter een kolonie Grote Sterns – zo'n 'klassieke', met een zoom van honderden kokmeeuwnesten vóór de sterns – zitten nog eens duizenden en duizenden Rosse Grutto's, Bontjes en Zilverplevieren te overtijen op een droge plaat. Het is nog maar kort na hoogwater. Maar aan de voet van de dijk verzamelt zich toch al een klein legertje toeristen voor een excursie van het natuurinformatiecentrum op het eiland. De begeleider verontschuldigt zich. 'Ik weet het, het is geen handig tijdstip om een wadloopexcursie te boeken, maar ja' Met nauwelijks ingehouden irritatie maakt De Jong duidelijk dat hij met het natuurinformatiecentrum contact zal opnemen. 'Dat slaat toch nergens op, dat je het wad opgaat wanneer daar nog vogels zitten te rusten?!' Misschien dat De Jong het juist wel kan maken omdat hij een van de eilanders is? 'Ach, ik weet het niet', reageert hij met typerende Friese nuchterheid. 'Ik heb gewoon een enorme passie voor met name die steltlopers. De hele ecologie, de trek, ... het zijn fascinerende dieren. Daar kom ik dan ook voor op, ook als wetlandwacht voor Vogelbescherming. En nee, daar maak ik niet altijd vrienden mee.'

Oorverdovend

Met een brede grijns haalt hij een herinnering op aan een vliegshow die in het voorjaar van 2007 op het eiland werd

georganiseerd. 'Formatievliegen met stuntvliegtuigen, dat soort werk. Maar ja, die jongens mogen voor de veiligheid natuurlijk niet boven het publiek vliegen. Vandaar dat ze een beetje naast de baan bleven, boven het duin. En daar zat toeval ook een van de weinige nesten van de Blauwe Kiekendief. Moet je nagaan, toen ik mij met een maat met geluidmeters in het duin had geposteerd, stuurde de politie nota bene ons in eerste instantie weg. Want we zaten zonder toestemming midden in een natuurgebied, zo zei men. Nou vraag ik je. Maar provincieambtenaren die er ook bij waren vroegen ons om toch vooral wèl metingen te doen. Ruim honderd decibel op de teller, vlak in de buurt van dat nest! Als er dan vervolgens geen vergunningen meer komen voor nieuwe vliegshows, dan kun je wel nagaan dat sommige eilanders je een tijdje met de nek aankijken.' Het kan de pret van De Jong allemaal niet bederven. 'Het gaat mij puur om de lol van het buiten zijn en om de fascinatie voor de vogels. Samen met Marcel Kersten en Kees van Scharenburg doen we nu ook al 12 jaar mee aan de simultaantellingen van de wadvogels. Vraag me niet om de details van die tellingen of om de trends. Dat soort hogere wiskunde laat ik graag aan de mensen op het bureau in Beek-Ubbergen. Vraag me liever om een kleurring van een Scholekster af te lezen. Dáár krijg ik nou een kick van.'

BSP contactpersonen

Bob Woets en Remco Drewes, contactpersonen voor het Bijzondere Soorten Project - niet broedvogels in resp. District 1 (Noord-Holland-noord) en District 4 (Drenthe) hebben aangegeven te moeten stoppen als contactpersoon. Remco en Bob, heel hartelijk bedankt voor jullie inspanningen! In Drenthe is gelijk een opvolger gestart: Eelke Schoppers. Eelke, van harte welkom en veel plezier in je district. We zijn dus nog op zoek naar iemand die in de noordelijke helft van Noord-Holland (incl. Texel) waarnemingen van schaarse en zeldzame soorten wil controleren en waar nodig contact opneemt met de waarnemers. Lijkt dat je wat neem dan even contact op met Arjan Boele (arjan.boele@sovon.nl, 024-6848111).

Hieronder een overzicht van alle contactpersonen. Deze lijst met daarbij de (email-) adressen is ook te vinden op www.sovon.nl. In tegenstelling tot de broedvogelprojecten is er binnen het BSP geen District 20 (Waddengebied). Het Waddengebied maakt bij het BSP deel uit van de districten 1 (Noord-Holland-noord), 2 (Friesland) en 3 (Groningen) waarbij de provinciegrenzen worden gevolgd. Post voor de contactpersonen loopt via het SOVON-kantoor.

1.	Noord-Holland-noord:	VACANT
2.	Friesland:	Dick Schut
3.	Groningen:	Theo Bakker
4.	Drenthe:	Eelke Schoppers
5.	Twente:	Bé van Kuik
6.	Overijssel-west:	Vincent Martens
7.	Flevoland:	André van den Berg
8.	Noord-Holland-zuid:	Wim van der Schot
9.	Zuid-Holland-noord:	Ben Gaxiola
10.	Utrecht:	Gert Ottens
11.	Veluwe:	Bart van Buren
12.	Achterhoek:	Erik Ernens
13.	Grote Rivieren:	Bas van Dijk
14.	Zeeland:	Alex Wieland
15.	Brabant-west:	Hans van der Sanden
16.	Brabant-oost:	Wiel Poelmans
17/18.	Limburg:	Ran Schols
19.	Zuid-Holland-zuid:	Sander Elzerman

Limosa 81-1

Artikelen en korte bijdragen:

- Aantalsontwikkeling van Drie-teenstrandlopers op het wad (C. van Turnhout & M. van Roomen);
- Gescheiden voorkomen leeftijdsgroepen Gierzwaluw (H. van de Wetering & J. Jukema);
- Terreingebruik Dwerggans in het Oudeland van Strijen (G. Ouweneel e.a.);
- Massaal vissende Aalscholvers in de IJsseldelta (G. Gerritsen);
- Predatie op Halsbandparkiet (W. van Esch & W.L.M. Tamis);
- Grote Zilverreigers profiteren van ganzengroepen (D. Prop).

En: nieuws uit recent gepubliceerd onderzoek en recensies van de nieuwste boeken

Nieuw redactieadres:

Romke Kleefstra, SOVON, Posthoornsteeg 1C, 8911 AS Leeuwarden, romke.kleefstra@sovon.nl.

Informatie over abonnementen via SOVON (info@sovon.nl), indien u al lid bent van SOVON of via de Nederlandse Ornithologische Unie, Jacob de Vries, jacobbird@xs4all.nl. Op dit adres is ook informatie beschikbaar over lidmaatschap van de NOU, incl. de beide tijdschriften Limosa en Ardea (zie ook www.nou.nl).

Die Fernglas-Spezialisten
STEINER
GERMANY

Discovery
Ervaar het gemak van vernieuwing

De nieuwe Discovery 10x44 en 8x44: ontworpen voor de meest veeleisende vogelaar.

60 jaar ervaring en Duitse kwaliteitseisen in één verrekijker.

o.a. verkrijgbaar bij Correct Rotterdam, ABRO Zaandam, Camera Urk, Camera Alkmaar, Kamera Express Capelle a/d IJssel, Camera Peeters Amsterdam, Foto Baars Vollenhove, Foto vd Waal Schiedam, Foto Konijnenberg Den Ham, VRC De Akster Zundert

Degreef & Partner Tel.: 073-6 15 45 50
www.steiner.de

Lindestraat 4
2313 DA Leiden
tel.: 071-5141782
info@dobryden.nl
www.dobryden.nl

Dobry Den Reizen
stimuleert
duurzaam toerisme

natuur- en wandelreizen zomer 2008

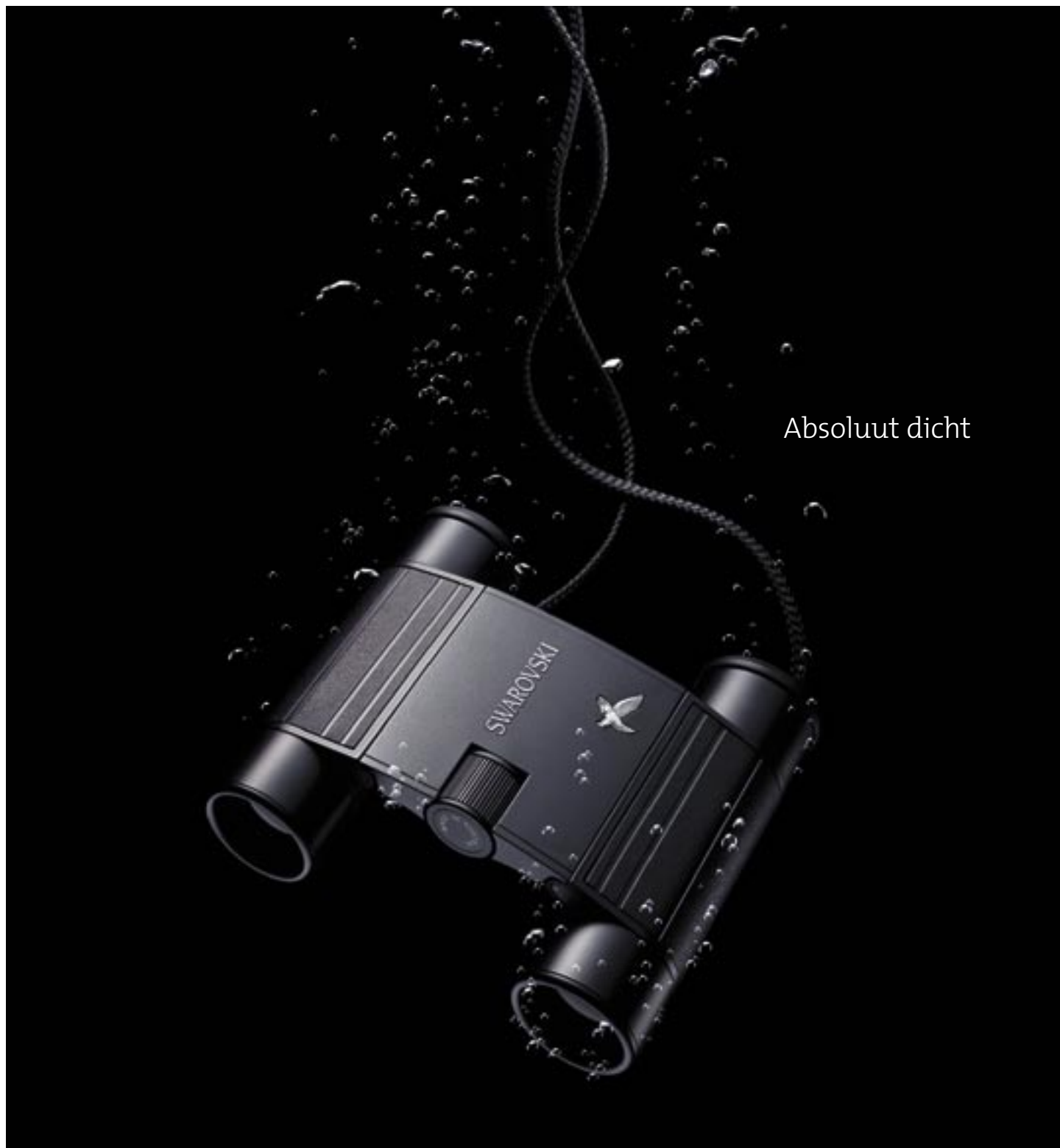
Groepsreizen

- 19-07: Slowakije, wandelreis
- 25-07: Polen, Biebrza en Bialowieza, kano- wandelreis
- 31-07: Roemenië, bergwandelreis
- 23-08: Polen, teken- en schilder workshop
- 19-09: Polen, Biebrza en Bialowieza, najaarsreis

Diverse individuele reismogelijkheden

- voor vogelaars, wandelaars, fietsers, kanovaarders
- Polen: Biebrza, Bialowieza, Mazurische Meren
 - Bulgarije: Stara Planina
 - Roemenië: Maramures
 - Slovenië: Julische Alpen

Het Polen programma in samenwerking met
Stichting Wólka, www.wolka.org

Absoluut dicht

Vergezicht in zakformaat

De Pocket 8x20 B van Swarovski Optik is dankzij een uitstekende inwendige scherpstelling de kleinste water- en stofdichte zakverrekijker. Het wereldwijd hoogwaardigste optisch systeem in deze klasse garandeert een perfect zicht. Verbluffend licht en compact want groots zijn is geen kwestie van afmetingen.

De ultieme visuele beleving

Optisch genieten

De rijkdom van de natuur in al haar finesse. Victory FL verrekijkers hebben een briljante beeldscherpte voor de meest veeleisende natuurwaarnemer. Zeiss FL teleoptiek heeft een nieuwe standaard gedefinieerd met uitstekende objectiefconstructies voorzien van fluoridehoudend hoogprestatie glas.

We make it visible.

Importeur TECHNOLYT BV
 Industrieweg 35 · 1521 NE Wormerveer · Holland
 T: 0031 756474547 · F: 0031 756213663
 info@technolyt.nl · www.technolyt.nl

Wulp wereldwijd kwetsbare vogelsoort

Om de paar jaar wordt de wereldwijde Rode Lijst van Kwetsbare en Bedreigde Vogelsoorten van de IUCN (internationale natuurbescherming) bijgewerkt. De huidige herziening betreft onder andere de Europese Wulp, waarbij tenminste 15 jaar wordt teruggekeken. Dat is een periode van ongeveer drie wulpgeneraties. Vanuit SOVON hebben we informatie gegeven over de ontwikkeling van de Nederlandse broedpopulatie.

Volgens de uitkomsten van het Broedvogel Monitoring Project (BMP) en de provinciale weidevogelmeetnetten is de Nederlandse stand sinds 1990 met 20% afgenomen. Daarmee schaarst ons land zich onder de Europese verliezers. In 1990-2000 deed afname zich in vrijwel geheel Europa gelden, vooral in Europees Rusland (-25%), Groot-Brittannië (-13%), Finland en Zweden (-10%). In de 21e eeuw heeft de afname zelfs nog versneld. Het ziet er naar uit dat de Europese populatie sinds 1990 met zo'n 35% is afgenomen. Dit betekent dat, na de Grutto, nu

ook de Wulp de twijfelachtige eer te beurt valt om op de wereldwijde Rode Lijst opgevoerd te worden van 'gevoelig/zorgwekkend' (*least concerned*) naar 'kwetsbaar' (*near threatened*). Dat het de Wulp niet goed vergaat was bekend, maar de afname bleek veel sterker dan verwacht en bovendien Europa breed. De Wulp is de zoveelste steltloper waarmee het niet alleen in ons land, maar in een immens groot gebied niet goed gaat.

Kijken we naar de ontwikkeling in ons land, dan konden de eerste tekenen van afname in 1985-87 nog in verband worden gebracht met sterfte tijdens drie opeenvolgende strenge winters. Na enig herstel tot 1990 zette echter opnieuw afname in. Er bestaan grote verschillen tussen de landschapstypen. De grootste klappen vielen in de Hollandse duinen (-90%),

gevolgd door heide- en hoogveengebieden (-60%) en de duinen op de Waddeneilanden (-25%). De meeste natuurterreinen moeten het inmiddels zonder Wulpen stellen! Dit houdt deels verband met landschappelijke veranderingen, maar ook met verlies aan geschikte voedselgebieden (graslanden) in de omgeving. In agrarisch gebied leek de Wulp de dans te ontspringen met een tussen 1990 en 2000 vrij stabiele stand. Maar ook hier zit sindsdien de klad erin met 15% afname. In menig agrarisch gebied weet de Wulp tegenwoordig geen jongen meer groot te brengen door intensief agrarisch grondgebruik (nestverliezen, voedselgebrek) en predatie. Niet bepaald een goed voorteken.

Arend van Dijk

Bijeenkomst broedvogelkarterders internationale Waddenzee

Van 21-23 mei vond op het Deense eiland Mandø, ten zuiden van Esbjerg, een bijeenkomst plaats van broedvogelkarterders uit de drie Waddenzee-landen. Deze 'Quality Assurance Meeting' is een onderdeel van het trilaterale monitoringprogramma TMAP en is bedoeld om veldmethodieken onderling goed op elkaar af te stemmen, zodat in de drie landen op een vergelijkbare wijze veldwerk wordt uitgevoerd. Daarnaast wordt de bijeenkomst gebruikt om elkaar bij te praten over de nieuwste ontwikkelingen in de Waddenzee-monitoring. De organisatie was in

handen van Karsten Laursen, van het Deense National Environmental Research Institute in Kalø. Deelnemers kwamen uit Denemarken (5), Sleeswijk-Holstein (5) en Nedersaksen (5); namens Nederland waren Kees Koffijberg en Jelle Postma aanwezig. Onderwerp was ditmaal het tellen van steltlopers en middelgrote meeuwen- en sternkolonies. Zeer opvallend was het grote aantal weidevogels, met name Grutto's, dat met kuikens in de graslandpercelen op het kleine eiland (ca. 2x3 km) rondliep. Het eiland behoort tot de bolwerken in Denemarken voor deze soort.

Het tellen van de aanwezige Scholeksters, Grutto's en Tureluurs leverde vooral bij de Tureluur grote verschillen op tussen de waarnemers onderling (veel vogels verborgen in de vegetatie, scherpe waarnemers zagen duidelijk meer). Bij de aantallen meeuwen en sterns lagen de resultaten van de verschillende tellers veel dicht bij elkaar (overzichtelijk tellen vanaf de zeedijk). Snel tellen, en alleen een kijker gebruiken (i.p.v. telescoop) leverde, zoals verwacht, duidelijke onderstellingen op. Verder bleek opnieuw dat het bij grote concentraties vogels (>500 rondvliegende meeuwen boven een niet zichtbare kolonie) belangrijk is om meerdere malen een telling te doen en het gemiddelde te nemen. Een belangrijke les voor een aantal deelnemers: wees bedacht op de fouten die je bij het tellen kunt maken. In 2009 wordt de 'Quality Assurance Meeting' georganiseerd in Nedersaksen.

Kees Koffijberg

Waddenzee-broedvogeltellers in actie tijdens de 'Quality Assurance Meeting' op Mandø, Denemarken. Foto: Kees Koffijberg

Wulp, Trade-Port, Venlo, mei 2007. Foto: Patrick Palmten

